

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GESKIEDENIS V2

NOVEMBER 2018

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 27 bladsye.

1. BRONGEBASEERDE VRAE**1.1 Die volgende kognitiewe vlakke is gebruik om brongebaseerde vrae te ontwikkel:**

Kognitiewe Vlakke	Historiese vaardighede	Gewigstoekenning van vrae
VLAK 1	• Onttrek inligting uit bronne • Selektoring en organisasie van relevante inligting uit bronne • Definieer historiese begrippe/terme	30% (15)
VLAK 2	• Interpretasie van bewyse uit bronne • Verduidelik inligting verkry uit bronne • Analiseer bewyse uit bronne	40% (20)
VLAK 3	• Interpreteer en evalueer bewyse uit bronne • Skakel met bronne om bruikbaarheid, betroubaarheid, eensydigheid en beperkings vas te stel • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en perspektiewe in die bronne en kom tot onafhanklike gevolgtrekkings	30% (15)

1.2 Die inligting hieronder dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

- By die nasien van brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argument, bewyse of voorbeelde.
- Met die toekenning van punte moet aandag gegee word aan hoe daar aan die vereistes van die vraag voldoen is.
- In die nasienriglyn word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursiefgedrukte skrif aangedui.
- By die assessering van die oop brongebaseerde vrae moet kandidate krediet kry vir enige ander relevante antwoord.
- Daar word van leerlinge verwag om 'n standpunt in te neem in die beantwoording van 'tot watter mate' vrae om enige punte te verdien

1.3 Assesseringsprosedures vir brongebaseerde vrae

- Gebruik 'n regmerk (✓) vir elke korrekte antwoord.
- Gee aandag aan die puntetoekenning, bv. (2 x 2) wat neerkom op twee redes en word twee punte elk toegeken (✓✓✓✓); (1 x 2) wat neerkom op een rede en twee punte toegeken word (✓✓).
- Indien 'n vraag 4 punte tel, word 4 regmerkies (✓✓✓✓) aangedui.

Paragraafvraag

Paragrafe behoort globaal (holisties) geassesseer te word. Beide die inhoud en die struktuur van die paragraaf moet in berekening gebring word wanneer punte toegeken word. Die volgende stappe moet gebruik word wanneer 'n antwoord op 'n paragraafvraag geassesseer word:

- Lees die paragraaf en plaas 'n kolpunt (.) by elke punt binne-in die teks waar die kandidaat relevante bewyse gebruik het om die vraag te beantwoord.
- Lees die paragraaf weer om die mate te evalueer waarin die kandidaat in staat was om relevante bewyse te gebruik om die paragraaf te beantwoord.

- Maak regmerkies (✓) wat aan die kandidaat toegeken is vir die paragraaf aan die einde van die paragraaf; sowel as die vlak (1, 2 of 3) soos aangedui in die holistiese rubriek en gee 'n kort kommentaar, bv.

✓✓✓✓ Vlak 2

Gebruik meestal relevante bewyse om die paragraaf te skryf

- Tel al die regmerkies vir die brongebaseerde vrae op en skryf dan die punt op die kantlyn regs onder, bv. $\frac{32}{50}$
- Maak seker dat die totale punte akkuraat na die buiteblad van die antwoordeboek oorgedra word.

2. OPSTELVRAE

2.1 Die opstelvrae vereis dat kandidate:

- In staat sal wees om hul argument op 'n logiese en samehangende wyse te stel. Hulle moet die relevante inligting kan selekteer, organiseer en bymekaarvoeg sodat dit vir hulle moontlik sal wees om 'n redelike reeks feite of 'n effektiewe argument te kan weergee om sodoende die gestelde vraag te beantwoord. Dit is noodsaaklik dat 'n opstel 'n inleiding, 'n samehangende en gebalanseerde liggaam van bewyse en 'n slot het.

2.2 Nasien van opstelvrae

- Nasieners moet daarop let dat die inhoud van die antwoord gelei sal word deur die handboeke wat by 'n spesifieke sentrum gebruik is.
- Kandidate mag enige ander toepaslike inleiding en/of samevatting hê as dit wat ingesluit is by 'n riglyn vir nasien van 'n spesifieke opstel.

2.3 Globale assessering van 'n opstel

Die opstel sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die onderwyser die opstel as 'n geheel sal bepunt sonder om die hoofpunte afsonderlik te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n oorspronklike argument aan te bied deur relevante bewyse te gebruik om 'n argument te ondersteun. Daar sal **nie** van die leerder verwag word om slegs inhoud (feite) neer te skryf om 'n vlak 7 (hoë punt) te behaal nie. Hierdie benadering sal leerders ontmoedig om opstelle voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet aan leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudsgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoreikende taalgebruik gepenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die leerder se interpretasie van die vraag
- Die toepaslike seleksie van feitelike bewyse (relevant inhoudseleksie)
- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument (beplan, gestruktureer en 'n onafhanklike argument)

2.4 Assesseringsprosedures van die opstel

2.4.1 Hou die sinopsis in gedagte wanneer die opstel nagesien word.

2.4.2 Tydens die eerste deurlees van die opstel moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne), vir elke hoofaspek/liggaam van die opstel wat die argument ondersteun (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne) en 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne)
Bv. In 'n opstel waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.

2.4.3 Hou die PEEL-struktuur in gedagte in die assessering van 'n opstel.

P	Punt: Die kandidaat lei die opstel in met 'n argument/'n duidelike hoofpunt. Elke paragraaf moet 'n punt bevat wat die hoofpunt (argument) wat in die inleiding gemaak is, ondersteun.
E	Verduideliking: Die kandidaat moet in groter detail bespreek waarom die hoofpunt (argument) gaan en hoe dit verband hou met die vraag wat gevra is.
E	Voorbeeld: Die kandidate moet die vraag beantwoord deur inhoud te selekteer wat relevant is tot die argument. Relevante voorbeelde moet gegee word om argument vol te hou.
L	Skakel: Kandidate moet seker maak dat die argument deurgaans in die opstel onderhou word en samehangend geskryf is.

2.4.3 Die volgende simbole MOET gebruik word in die assessering van 'n opstel:

- Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie

Λ

- Verkeerde stelling

- Irrelevante stelling

|
|
|

- Herhaling

R

- Analise

A√

- Interpretasie

1√

- Argument

LOA ↑↓

2.5. Die matriks**2.5.1 Gebruik van die matriks vir die assessering van opstelle**

By die nasien van opstelle, moet die kriteria gebruik word wat in die matriks voorsien word. Tydens die assessering van 'n opstel moet beide die inhoud en die aanbieding in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidsvlakke.

- (a) Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die **inhoudsvlak** (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

- (b) Die tweede deurlees van die opstel sal die vlak (op die matriks) van die **aanbieding** bepaal.

I	VLAK 4	
A	VLAK 3	

- (c) Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

I	VLAK 4	}26–27
A	VLAK 3	

NASIENMATRIKS VIR OPSTELLE: TOTAAL: 50

AANBIEDING INHOUD 	VLAK 7	VLAK 6	VLAK 5	VLAK 4	VLAK 3	VLAK 2	VLAK 1*
	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. Goeie sintese van inligting. Het 'n goed gebalanseerde, oorspronklike argument ontwikkel met bewyse. Argument deurgaans volgehoud en verdedig. Onafhanklike gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. 'n Relevante argument is gevolg. Bewyse gebruik om die argument te verdedig. Poog om 'n onafhanklike gevolgtrekking uit die bewyse te maak om die argument te ondersteun.	Goed beplande en gestruktureerde opstel. Poog om 'n duidelike argument te ontwikkel. Gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Argument beplan en gestruktureer. Bewyse tot 'n sekere mate gebruik om argument te ondersteun. Slotsom bereik op grond van bewyse.	Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument. Poog om 'n argument vol te hou. Gevolgtrekking nie duidelik ondersteun deur bewyse nie.	Poging aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend of poog om argument te ontwikkel. Geen poging om 'n gevolgtrekking te maak nie.	Weinig of geen poging om die opstel te struktureer nie.
VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudskeuse ten volle relevante tot argument wat gevolg is.	47–50	43–46					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevante tot argument wat gevolg is	43–46	40–42	38–39				
VLAK 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevante.	38–39	36–37	34–35	30–33	28–29		
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Sommige weglatings of irrelevante keuse van inhoud.			30–33	28–29	26–27		
VLAK 3 Keuse van inhoud hou verband met vraag, maar beantwoord dit nie. Hou soms nie verband met die vraag nie. Weglatings.				26–27	24–25	20–23	
VLAK 2 Vraag ontoereikend beantwoord. Inhoud skraal.					20–23	18–19	14–17
VLAK 1* Vraag ontoereikend beantwoord of glad nie. Ontoereikend of irrelevante inhoud.						14–17	0–13

***Riglyne vir die toekenning van 'n punt in Vlak 1:**

- Vraag glad nie beantwoord nie/totaal irrelevante inhoud/geen poging om die opstel te struktureer nie = 0
- Inhoudseleksie sluit basiese en algemene irrelevante inligting in; geen poging om die opstel te struktureer nie = 1–6
- Vraag nie op gepaste wyse beantwoord nie en vaag; klein poging om die opstel te struktureer = 7–13

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE**VRAAG 1: HOE HET DIE FILOSOFIE VAN SWART BEWUSSYN SUID-AFRIKAANSE STUDENTE GEDURENDE DIE 1970's BEÏNVLOED?**

1.1

1.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A - V1]*

- 'African National Congress (ANC)'
- 'Pan Africanist Congress (PAC)'
- 'Suid Afrikaanse Kommunistiese Party (SAKP)'
- 'NUSAS'

(enige 3 x 1) (3)

1.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A - V1]*

- 'Dit was 'n gevolg van 'n politieke leemte wat die apartheidsregime deur die verbanning en gevangenskap van leiers ... geskep het'
- 'Toenemende frustrasie en marginalisering wat deur swart studente ervaar is as gevolg van die grotendeels wit studenteleierskap'

(enige 1 x 2) (2)

1.1.3 *[Definieer 'n historiese konsep uit Bron 1A - V1]*

- 'n Filosofie wat selfvertroue aangemoedig het/selfhandhawing en trots
- 'n Filosofie wat swart Suid-Afrikaners aangemoedig het om onafhanklik van ander rasse te wees
- 'n Filosofie wat gelykheid, geregtigheid, trots en eenheid aangemoedig het
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

1.1.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – V2]*

- Het mense aangemoedig om alle vorme van diskriminasie te verwerp
- Wou hê dat mense hulle self laat geld en minderwaardigheid weerstaan (raak polities bewus)
- Het swart Suid-Afrikaners aangemoedig om onderdrukking te beveg
- Enige ander relevante antwoord

(enige 2 x 2) (4)

1.1.5 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – V2]*

- SASO het leierskapkonferensies gehou om swart Suid-Afrikaanse studente polities bewus te maak/ verenig
- SASO het studente kritiese analitiese vaardighede geleer
- SASO het studente organisasie vaardighede geleer
- Die vaardighede wat by die leierskap konferensies geleer was, het studente gehelp om die ideë van Swart Bewussyn onder hoërskoolleerders te versprei
- Enige ander relevante antwoord

(enige 2 x 2) (4)

1.2

1.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*

- 'Omdat hy tydens 'n gradeplegtigheidseremonie 'n vurige toespraak gelewer waarin hy Bantoe-onderwys gekritiseer het'

(1 x 1) (1)

- 1.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B - V2]*
- Tiro het sy kennis van SB met Mashinini gedeel
 - Tiro het Mashinini aangemoedig om nie onderhorig te wees aan minderwaardigheid nie/ om nie as 'n tweedehandse burger behandel te word nie
 - Tiro het die visie van 'een Azania' met Mashinini gedeel/ het hom beïnvloed om te glo dat SB vryheid van onderdrukking sou bring
 - Tiro het Mashinini inspireer met sy ideë en denke
 - Mashinini het toegewyd geraak aan die filosofie van SB
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.2.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B - V1]*
- 'Mosambiek in 1974'
 - 'Angola in 1976' (2 x 1) (2)
- 1.3
- 1.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
- 'Het begin om 'n stok rond te swaai en geskree: Weg met julle'
 - 'Ons gee julle drie minute'
 - 'Ons gaan skiet'
 - 'Sy handwapen uitgepluk'
 - 'Twee skote gevuur'
 - 'Hy het 'n teken gegee en nog polisiemanne het begin skiet' (enige 1 x 2) (2)
- 1.3.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C - V2]*
- Sam Nzima was 'n fotojoernalis en het op die gebeure rapporteer (vas te vang wat gebeur het) soos dit ontwikkel het
 - Om die gruweldade en brutaliteit van die apartheidsregime te openbaar
 - 'n Joernalis behoort onpartydig te wees en moet op gebeure rapporteer sonder emosie
 - Sam Nzima was dalk geskok/ bang
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.3.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
- 'Baie het begin om die polisie met klippe te bestook'
 - 'Ander het motors en geboue aan die brand gestee'
 - 'Drankwinkels gestroop' (enige 2 x 1) (2)
- 1.4
- 1.4.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D – V2]*
- Om polisievreemdheid te onthul
 - Om te onthul hoe die apartheidsregering reageer het op protesaksie
 - Om die eenheid te beklemtoon wat studente van Soweto getoon het teen die instelling van Afrikaans as onderrigmedium
 - Om te wys hoe die polisie reageer het op ongewapende kinders wat vir 'n regverdige saak geveg het
 - Die gebeure was van nasionale belang/ nuuswaardig (4)
 - Om met die stryd van swart Suid-Afrikaanse studente te simpatiseer/ empatiseer
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2)

1.4.2 *[Vasstelling van bruikbaarheid van Bron 1D – V3]***Die bron is BRUIKBAAR omdat:**

- Dit eerstehandse inligting gee wat op 16 Junie 1976 gebeur het
- Dit die ikoniese foto bevat wat Sam Nzima van 'n gesneuwelde Hector Pieterse geneem het wat gedra word deur Mbuyisa Makhubu
- Dit jou insig gee oor hoe die apartheidsregering reageer het (brutaliteit) op protesaksie deur swart Suid-Afrikaanse studente
- Dit die solidariteit en eenheid beklemtoon onder swart Suid-Afrikaanse studente wat teen die instelling van Afrikaans as onderrigmedium protesteer (4)
- Dit toon hoeveel studente gedood en gewond is (stistieke) gedurende die Soweto-opstand
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2)

1.5 *[Vergelyking van bewyse in Bronne 1C end 1D – V3]*

- Bron 1C gee 'n geskrewe weergawe van hoe Sam Nzima 'n getuie was van hoe Mbuyisa Makhubu Hector Pieterse dra en sy suster, Antoinette wat langs hulle hardloop en Bron 1D wys die foto van dit wat werklik op 16 Junie met Hector Pieterse gebeur het
- Bron 1C noem dat Sam Nzima 'n aantal foto's geneem het van wat op 16 Junie 1976 gebeur het insluitend die 'beroemde een' en in Bron 1D sien ons die bewyse van die beroemde foto's van Hector Pieterse en die skare wat geneem is
- In Bron 1C vra Sam Nzima die bestuurder om na die pers te haas om die film te publiseer en in Bron 1D sien ons die foto wat gepubliseer was as hoofnuus in *The World*-koerant op 16 Junie 1976.
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]*

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:

- Die instelling van die filosofie van Swartbewussyn het 'n politieke leemte gevul wat bestaan het toe politieke leiers van die ANC, PAC en SAKP tronkstraf uitgedien het (Bron 1A)
- SASO was gestig om swart Suid-Afrikaanse jeugdiges bewus te maak (Bron 1A)
- Deur die filosofie van Swartbewussyn het mense bewus geword van hul omstandighede en wou dit verander (Bron 1A)
- Die filosofie van Swartbewussyn het seker gemaak dat Suid-Afrikaners die 'juk van verdrukking' gebreek het (Bron 1A)
- Swartbewussyn aktiviste het seker gemaak dat swart Suid-Afrikaners vir hul vryheid geveg het (Bron 1A)
- Swartbewussyn het leerders kritiese sosiale analise en organisasie vaardighede geleer (Bron 1A)
- Die filosofie van Swartbewussyn het 'n begrip van eenheid en trots onder swart Suid-Afrikaners ingeboesem (eie kennis)
- Tiro was 'n kampvegter vir Swartbewussyn en het 'n sterk invloed op Mashinini's se politieke denke gehad (Bron 1B)
- Die filosofie van Swartbewussyn het leerders beïnvloed om 'n vreedsame betoging te onderneem op 16 Junie 1976 teen Afrikaans as medium van onderrig (Bron 1B)
- Fotojoernalis Sam Nzima het die gebeure soos dit ontwikkel het op 16 Junie 1976 vasgevang wat deur die Swartbewussynsfilosofie beïnvloed is (Bron 1C)
- Die Soweto-opstand was 'n keerpunt in die geskiedenis van Suid-Afrika (eie kennis)
- Beskryf hoe studente beïnvloed is deur Swartbewussyn om vir hul regte op te staan en die invloed daarvan (Bron 1D)
- Swartbewussyn promoveer eenheid en solidariteit onder leerlinge in Soweto (Bron 1D)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	• Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip om te verduidelik hoe die filosofie van Swart Bewussyn Suid-Afrikaanse studente gedurende die 1970's beïnvloed het nie. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie.	PUNTE 0–2
VLAK 2	• Bewyse is meestal relevant en hou grootliks verband met die onderwerp, bv. toon begrip oor hoe die filosofie van Swart Bewussyn Suid-Afrikaanse studente gedurende die 1970's beïnvloed het. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf.	PUNTE 3–5
VLAK 3	• Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip oor hoe die filosofie van Swart Bewussyn Suid-Afrikaanse studente gedurende die 1970's beïnvloed het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp.	PUNTE 6–8

(8)
[50]

**VRAAG 2: HET DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK)
SLOGOFFERS VAN POLITIEKE MISDADE GEHELP OM GENESING
TE VIND?**

2.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A - V1]*

- 'Minister van Justisie, Dullah Omar' (1 x 1) (1)

2.1.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2A –V2]*

Afrikaners

- Dit versag hul vrese deur te noem dat deur die proses van die WVK kan Suid-Afrikaners vrede te maak met hul verlede en daarom die rede vir rekonsiliasie bevorder deur nie vergeldende geregtigheid na te streef nie
- Die WVK het beklemtoon dat sy bedoeling nie was om 'n heksejag uit te voer nie
- Dit het verseker dat die menseregteskendings van die ANC ondersoek sou word
- Dit het 'n forum daargestel om die waarheid te vertel en om amnestie toe te staan
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2)

Die ANC

- Sou die geleentheid kry om hulle kant van die storie aangaande menseregteskendings voor te lê (2)
- Dit het 'n forum daargestel om die waarheid te vertel en om amnestie toe te staan
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.1.3 *[Definieer 'n historiese konsep uit Bron 2A - V1]*

- Om vriendskaplike verhoudings tussen die slagoffer en oortreder te bewerkstellig
- Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

2.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*

- Aartsbiskop Desmond Tutu'
- 'Alex Boraine' (2 x 1) (2)

2.1.5 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – V2]*

Kandidate moet 'n antwoord gee vir Oortreders en Slagoffers

Oortreders:

- Om hulle getuienis aan te hoor
- Om die volle waarheid te openbaar/ waarheid te vertel aangaande politieke misdade wat gepleeg is
- Amnestie is toegestaan as die volle waarheid vertel is (enige 1 x 2)

Slagoffers:

- Om hulle getuienis aan te hoor
- Om Herstellende geregtigheid te verseker om genesing te bring
- Geaffekteerde families van menseregteskendings is vergoeding toegestaan
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (4)

- 2.1.6 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A - V1]*
- 'Waarheid .. aan te moedig'
 - 'Genesing'
- (2 x 1) (2)
- 2.2
- 2.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B - V1]*
- 'n skoot gaan af en Turner slaan op die vloer neer'
 - 'Sluipmoord'
- (1 x 2) (2)
- 2.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2B – V2]*
- Gebrek aan 'n politieke wilskrag aan die kant van die huidige regering om die dood van Rick Turner te ondersoek
 - Niemand het voor die WVK verskyn om die moord op Rick Turner te erken nie/ die moordenaar is nie geïdentifiseer nie
 - Die apartheidsveiligheidsmagte het die waarheid versteek met betrekking tot die moord op Rick Turner want hulle is geïmpliseer
 - Enige ander relevante antwoord
- (enige1 x 2) (2)
- 2.2.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B - V1]*
- 'Biko'
 - 'Neil Aggett'
 - 'Matthew Goniwe'
 - 'Sparrow Mkhonto'
 - 'Ashley Kriel'
- (enige3 x 1) (3)
- 2.2.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2B – V2]*
- Kandidate kan of SUKSESVOL of NIE SUKSESVOL NIE kies en hul antwoord met relevante bewyse ondersteun.**
- NIE SUKSESVOL NIE**
- Veertig jaar later is Rick Turner se moordenaar nog op vrye voet
 - Die WVK-verhore het geen informasie verkry oor die moord van Rick Turner nie
 - Die moordenaar wat verantwoordelik was vir Rick Turner se dood het nie voor die WVK verskyn om vir amnestie aansoek te doen nie
 - Veiligheidsmagte het daarin geslaag om hul betrokkenheid in die moord op Rick Turner te verbloem
 - Enige ander relevante antwoord
- SUKSESVOL**
- Kandidate moet hul antwoord met relevante bewyse ondersteun**
- (enige 2 x 2) (4)

2.3

2.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2C – V1]*

- 'Uitsonderlike professionaliteit en effektiwiteit ... en het die beste hulp gehad om hulle spore toe te smeer
- 'Dit wil my voorkom asof die enigste mense wat op so 'n manier kon opgetree het die lede of agente van die destydse Buro van Staatsveiligheid (BSV) of veiligheidspolisie was'
- 'Alle ondersoeke tot op hede het ons tot by die muur van stilswye rondom die BSV en die veiligheidspolisie gelei' (enige 2 x 1) (2)

2.3.2 *[Vasstelling van die bruikbaarheid van Bron 2C – V3]***Die bron is BRUIKBAAR omdat:**

- Dit gee eerstehandse inligting rakende die omstandighede waaronder Rick Turner vermoor is
- Dit noem dat Jann Turner in 1996 voor die WVK verskyn het met betrekking tot haar pa, Rick Turner se dood
- Dit verskaf inligting aan die navorser dat Jann Turner voor die WVK verskyn het om uit te vind wie haar pa vermoor het
- Dit noem dat die Durban se Moord en Roof Eenheid nie in staat was om vas te stel wie Rick Turner vermoor het nie
- Dit het BSV geïmpliseer in die sluipmoord op Rick Turner
- Dit het die ANC geïmpliseer in die moord op Rick Turner
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4 *[Vergelyking van bewyse van Bronne 2B en 2C - V3]*

- Bronne 2B en 2C is dieselfde want hulle dui aan dat die moordenaars van Rick Turner nooit gevind is nie
- Beide Bronne 2B en 2C impliseer BSV en die veiligheidspolisie in die sluipmoord op Rick Turner
- Bronne 2B en 2C is dieselfde want hulle verduidelik Jann Turner se rol om uit te vind wie haar pa vermoor het
- Beide Bronne 2B en 2C dui aan dat die WVK nie die moordenaars van Rick Turner geïdentifiseer het nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.5

2.5.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D – V2]*

- Die mandaat van die WVK was die versoening (om te genees) van beide slagoffers en oortreders en nie om vergeldende geregtigheid na te streef nie en om oortreders aan te moedig om die waarheid te vertel
- Die mandaat van die WVK was om te verseker dat herstellende geregtigheid en versoening onder alle Suid-Afrikaners gebring sou word en daarom is vergeldende geregtigheid uitgelaat
- Vergeldende geregtigheid sou lei tot verdeeldheid en onenigheid onder swart en wit Suid-Afrikaners
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.5.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D – V2]*

- Veiligheidspolisie wat impliseer is by die sluipmoord op Rick Turner het hul hoofkwartiere by Vlakplaas gehad
- By Vlakplaas was 'n aantal aktiviste ondervra, gemartel en vermoor
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]*

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:

Kandidate moet 'n standpunt neem en verduidelik of die WVK gehelp het om families van slagoffers om afsluiting te vind

HET NIE SLAGOFFERS GEHELP OM AFSLUITING TE VIND NIE

- Die doelstelling van die WVK was om Suid-Afrikaners in staat te stel om hul verlede te aanvaar (vrede te maak) (Bron 2A)
- Veertig jaar sedert die dood van Rick Turner en niemand is verantwoordelik gehou vir sy dood nie (Bron 2B)
- Die vrystelling van Artikel 29 verhore het nie Rick Turner se moordenaar identifiseer nie (Bron 2B)
- BSV en die veiligheidspolisie het nie aan die pen gery en was nie tot aanspreeklikheid gedaag vir die moord op Rick Turner nie (Bron 2C)
- Die bewyse soos weergegee in die spotprent doen aan die hand dat die familie van Rick Turner nie afsluiting gekry het nie (Bron 2D)
- Die WVK het die slagoffers van families in die steek gelaat omdat dit nie die mag gehad om oortreders te dagvaar vir misdade wat hulle gepleeg het nie (eie kennis)
- Daar was 'n gebrek aan politieke wilskrag om oortreders aanspreeklik te hou vir politieke moorde wat gepleeg is (eie kennis)
- Die WVK het die slagoffers van families in die steek gelaat omdat daar geen aanspreeklikheid of verantwoordelikheid was vir die moorde wat gepleeg is nie (eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

OF

SLAGOFFERS GEHELP OM AFSLUITING TE VIND

- Die WVK het aangemoedig dat die waarheid vertel moes word (Bron 2A)
- 'n Volle bekentenis van gruweldade wat gepleeg is sou genesing bring (Bron 2A)
- Die WVK het 'n platform daargestel vir slagoffers om die waarheid te vertel soos dit gebeur het (Bron 2A)
- Die WVK het beklemtoon dat oortreders die waarheid moet praat oor die gruweldade wat gepleeg is (Bron 2A)
- Die WVK was bereid om na die getuienis van beide slagoffer en oortreder te luister (Bron 2A)
- Die WVK het families soos die Mtimkulu's gehelp om afsluiting te vind (eie kennis)
- Sommige families het vergoeding ontvang (eie kennis)
- Sommige families het verlig gevoel en kon oorskotte van hul geliefdes vind en afsluiting vind (eie kennis)
- In 2018 was die Timol familie suksesvol om die waarheid te hoor oor hoe Ahmed Timol gesterf het (eie kennis)
- Gedurende die WVK verhore is dele van die waarheid geopenbaar soos die dood van Nokuthula Simelane (eie kennis)
- In sommige gevalle het oortreders om vergifnis gevra en families met antwoorde voorsien (eie kennis)
- Die WVK wat gelei is deur Tutu en Boraine het 'n poging aangewend om slagoffers van politieke misdade te help om afsluiting te verkry
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	• Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip van of die Waarheids-en-Versoeningskommissie slagoffers van politieke misdade gehelp het om afsluiting te vind nie. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie.	PUNTE 0–2
VLAK 2	• Bewyse is meestal relevant en hou grootliks verband met die onderwerp, bv. toon begrip van of die Waarheids-en-Versoeningskommissie slagoffers van politieke misdade gehelp het om afsluiting te vind. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf.	PUNTE 3–5
VLAK 3	• Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip van of die Waarheids-en-Versoeningskommissie slagoffers van politieke misdade gehelp het om afsluiting te vind. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp.	PUNTE 6–8

(8)
[50]

VRAAG 3: HOE HET GLOBALISERING NA 1990 TOT WERKSVERLIESE IN SUID-AFRIKA SE KLERE- EN TEKSTIELBEDRYF BYGEDRA?3.1.1 *[Definieer 'n historiese konsep uit Bron 3A - V1]*

- Globalisering beteken dat lande meer interafhanklik van mekaar word en dat mense reg oor die wêreld meer verbind is met mekaar
- Globalisering verwys na interkonneksie tussen verskeie ekonomiese, politiese, tegnologiese en kulturele sfere
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

3.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V1]*

- 'Verskaf dit direk werkseleenthede aan 127 000 mense'
- 'Ongeveer 20% meer as die motor- en onderdelesektor'
- 'Hang die lewensbestaan van baie mense van die arbeidersklas van die oorlewing van die bedryf af'

(enige 1 x 2) (2)

3.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3A - V2]*

- Sjina se klere en tekstiel invoerkoste is goedkoper as die van plaaslike vervaardigers
- Plaaslike klere- en tekstielprodukte was nie kompetend geprys in vergelyking met die wat uit Sjina ingevoer is nie
- Plaaslike verbruikers het begin om goedkoper invoer produkte van Sjina te koop
- Die aanvraag vir plaaslike klere- en tekstielprodukte het met die jare afgeneem
- Plaaslike klere- en tekstielproduse het duisende werkers afbetaal as gevolg van 'n gebrek aan aanvraag
- Honderde plaaslike klere- en tekstielproduse het toegemaak as gevolg van 'n tekort aan profyt
- Die verwydering van beskermende tariewe het dit maklik gemaak vir goedkoop Sjinese goedere om Suid-Afrika in te kom en daardeur die plaaslike nywerhede beïnvloed
- Enige ander relevante antwoord

(enige 2 x 2) (4)

3.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A - V1]***(a) Groot maatskappye**

- 'Deur beleggings te lok om masjinerie en prosesse te moderniseer'
- 'Produktiwiteit verbeter'
- 'Klere-uitvoere het ... gegroei'
- 'Verlaagde werksvlakke'

(enige 1 x 1) (1)

(b) Klein en Medium-ondernemings

- 'Die meeste suksesse'
- 'Kon nie daarin slaag om die nodige beleggings te lok nie'
- 'Sonder om produksiehoeveelhede te verhoog'

(enige 1 x 1) (1)

3.2

3.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3B – V1]*

- 'stygende arbeids(koste)'
- 'Grondstof (koste)'
- 'Fabriekshuurkoste'
- "n toename in onwettig ingevoerde goedere' (enige 3 x 1) (3)

3.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3B - V2]*

- Arbeidskoste volgens SACTWU het tred gehou met inflasie
- Arbeidskoste het nie die hoogte in geskiet en dus nie bygedra tot werkverliese in die klere- en tekstielbedryf nie
- Arbeidskoste is tot 'n minimum gehou (6% in 2000 en 1.87% in 2001)
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

3.2.3 *[Vasstelling van bruikbaarheid van Bron 3B – V3]***Die Bron is BRUIKBAAR omdat:**

- Dit die redes beklemtoon vir die sluiting van klere- en tekstielfabrieke
- Dit die impak beskryf wat globalisering gehad het op die klere- en tekstielbedryf
- Die verskillende standpunte van die Cape Clothing Association en SACTWU rakende die redes vir werkverliese in die klere- en tekstielbedryf gegee word
- Dit beklemtoon hoe tariewe, handelsooreenkomste en onwettige invoere sowel as storting die hoof redes vir werksverliese in die bedryf is
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.3

3.3.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3C - V2]*

- Die plakkaat dra 'n boodskap oor dat klerefabrieke gered moet word van sluitings
- Die plakkaat beskryf 'n werker besig met die maak van klere wat in Suid-Afrika vervaardig is
- Die plakkaat rig verhoë aan Suid-Afrikaanse verbruikers om Suid-Afrikaanse klere te koop
- Die plakkaat wys 'n bekommerde/ besorgde fabriekswerker wie se werk moontlik in gedrang kan wees as gevolg van die impak van globalisering
- Die plakkaat is ontwerp deur COSATU om die omstandighede in die klere- en tekstielbedryf bekend te maak
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.3.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3C- V2]*

- COSATU wou die stryd van die klere- en tekstielwerkers beklemtoon (om te verhoed dat werkers hul werk verloor)
- COSATU wys sy ondersteuning aan werkers wie 'n risiko loop om werkloosheid in die gesig te staar indien fabrieke sou toemaak
- COSATU noem dat fabrieke nie moet toemaak nie
- COSATU beklemtoon dat klere in Suid-Afrika vervaardig moet word
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

- 3.4 *[Vergelyking van bewyse in Bronne 3B en 3C – V3]*
- Bron 3B noem dat globalisering die oorsaak was vir werkloosheid in die klere- en tekstielbedryf en Bron 3C wys hoe globalisering die Suid-Afrikaanse klere- en tekstielbedryf beïnvloed het
 - Bron 3B beskryf dat werksgeleenthede verlore gegaan het in die klere- en tekstielbedryf en Bron 3C wys hoe COSATU reageer op werksverliese
 - Bron 3B wys hoe die Suid-Afrikaanse klere- en tekstielbedryf deur werkverliese geaffekteer is terwyl Bron 3C wys hoe 'n fabriekswerker klere vertoon wat in 'Suid-Afrika vervaardig is'
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 3.5
- 3.5.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3D- V1]*
- 'Nuwe werksgeleenthede'
 - 'Groter geleenthede'
 - 'Verhoogde produktiwiteit' (3 x 1) (3)
- 3.5.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3D - L1]*
- 'Regering se ondersteuning van die bedryf'
 - 'Die Unie se aktiewe veldtog vir werk'
 - 'Die regering wat die vergroening van die bedryf voorstaan om dit meer volhoubaar te maak'
 - 'SACTWU se 'koop Suid-Afrika' veldtog'
 - 'SACTWU se ooreenkomste met groot maatskappye en instellings om die plaaslike bedryf te steun' (enige 2 x 1) (2)
- 3.5.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3D- V2]*
- Die veldtog was 'n poging om te verhoed dat fabrieke hul deure toemaak
 - Om te verhoed dat werkers afgedank word/werk verloor
 - Om werkloosheid in Suid-Afrika se klere- en tekstielbedryf aan te spreek/ plaaslike gemeenskappe 'n hupstoot te gee
 - Om Suid-Afrikaners aan te moedig om plaaslike vervaardigde klere in plaas van goedkoop invoere te koop om die plaaslike ekonomie 'n hupstoot te gee
 - Om die plaaslike klere- en tekstielbedryf te laat oplewe
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]*

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:

- Globalisering het 'n negatiewe impak op Suid-Afrika se klere- en tekstiel bedryf (Bron 3A)
- Groot klere- en tekstielfabrieke moes werkers afdank as gevolg van globalisering (Bron 3A)
- Klein en Medium Ondernemings het gesukkel om hul besighede aan die gang te hou en moes hul deure sluit (Bron 3A)
- Globalisering het bygedra dat 19 maatskappye in Kaapstad hul deure sluit wat aanleiding gegee het dat 2 249 fabriekswerkers hul werk verloor (Bron 3B)
- Die sluiting van klere- en tekstielfabrieke het aanleiding gegee dat 33 963 hul werke in Suid-Afrika verloor het (Bron 3B)
- Die Cape Clothing Association noem dat 140 maatskappye hul deure gesluit het (Bron 3B)
- Baie klere- en tekstielmaatskappye moes hervestig na gewese tuislande of suidelike Afrikastate as gevolg van goedkoper bedryfskoste (Bron 3B)
- SACTWU het werksverliese toegeskryf aan die regering se tarief-programme, handelsooreenkomste onwettige invoere en storting van goedkoop goedere (Bron 3B)
- Suid-Afrika ondervind dalende produksievlakke tussen 2 000 en 2015 (Bron 3D)
- Goedkoop Sjinese invoere het aansienlik bygedra tot die afname aan werkverskaffing vir werkers in die klere- en tekstielbedryf (eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	• Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip om te verduidelik hoe globalisering in Suid-Afrika bygedra het tot werkloosheid in klere en tekstiel bedryf na 1990 nie. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie.	PUNTE 0–2
VLAK 2	• Bewyse is meestal relevant en hou grootliks verband met die onderwerp, bv. toon begrip van hoe globalisering in Suid-Afrika bygedra het tot werkloosheid in klere en tekstiel bedryf na 1990. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf.	PUNTE 3–5
VLAK 3	• Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip van hoe globalisering in Suid-Afrika bygedra het tot werkloosheid in klere en tekstiel bedryf na 1990. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp.	PUNTE 6–8

(8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE**VRAAG 4: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA: DIE KRISIS VAN APARTHEID IN DIE 1980's**

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede]

SINOPSIS

Kandidate moet krities bespreek hoe volgehoue druk van internasionale anti-apartheidsorganisasies gedurende die 1980's tot transformasie in Suid-Afrika aanleiding gegee het

HOOFASPEKTE

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet aandui hoe verskillende vorme van weerstand deur die internasionale anti-apartheidsorganisasies gedurende die 1980's tot transformasie in Suid-Afrika bygedra het.

UITBREIDING

- Redes vir die volgehoue druk van die anti-Apartheidsbeweging (AAM) in die 1970s en 1980s in antwoord op PW Botha se hervormings in Suid-Afrika (Kort agtergrond)
- IAAM (Ierse Anti-Apartheidbeweging) gestig deur Kader Asmal
- Gedurende die 1980s het die Internasionale Verdedigings- en Hulpfonds (IDAF) noodtoestand aanhoudings finansieel befonds/Het R200 miljoen in Suid-Afrika ingesmokkel/het 'n netwerk van skenkers geskep wie die vrylating van politieke gevangenes befonds het/Van Januarie 1985 het die IDAF 16 551 regspraaksake befonds (bv. aanhouding, algemene regsvervolgings van straataktiwiste)
- **Sportboikotte:** In 1981 het Nieu-Seeland protes aangeteken teen die 'rassistiese' Springbok toer/Suid-Afrikaanse Sportraad (SACOS) stig politieke bande met die UDF en COSATU/slagspreuk 'Geen normale sport in 'n abnormale samelewing nie'/Teen die laat 1980s was SA verban uit 90% van wêreldsport
- **Kulturele Boikotte:** Internasionale kunstenaars – slegs nie-rassige gehore/Kunstenaars teen apartheid is gestig in Brittanje deur Dali Tambo en Jerry Dammers/Die Britse Akteurs-unie 'Equity' het die gebruik van televisieprogramme deur sy lede in Suid-Afrika verbied/1985 VSA 'Kunstenaars Verenig teen Apartheid'/geweer om in Suid-Afrika op te tree en geld ingesamel vir die bevrydingsbewegings/1986 Vryheidsfees in Londen wat deur 'n skare van 250 000 bygewoon is/musikante spreek hul solidariteit uit met die mense van Suid-Afrika/sprekers van die ANC, SWAPO en Britse Anti-apartheidsbeweging het die skare toegesprek
- **Akademie Boikotte:** Akademici het geweier om na Suid-Afrika te reis/Uitgewers het geweier om SA manuskripte te publiseer/Geen samewerking van geleerdes nie/Uitgewers van die buiteland het geweier om toegang tot informasie te gee/Internasionale konferensies het Suid-Afrikaanse deelname verban/Oorsese instansies het SA akademiese toegang geweier/Oorsese instansies het geweier om SA grade te erken/skole oorsee het geweier om op te tree as eksterne eksaminatore vir tesisse wat aan SA universiteite voorgelê is/Trinity College het sy fakulteite verbied om met Suid-Afrikaanse universiteite saam te werk
- **Verbruikersboikotte:** SA ondervind 'n resessie in die 1980s/Anti-apartheidsgroepe moedig die publiek aan om SA produkte te boikot/Ierse werkers weier om vrugte van SA te hanteer/Invoere van grondstowwe soos steenkool, yster, staal van Suid-Afrika was verban

- **Disinvestering:** Dit was die gevolg van die resultate van die Soweto Opstand en die dood van Steve Biko / Swede was die eerste land wat in SA disinvesteer het / Teen 1984 het buitelandse beleggings in Suid-Afrika met 30% gedaal / Teen 1980 het Brittanje reeds van Simonstad Skeepswerf disinvesteer / General Motors en Barclays Bank het uit SA onttrek / Gedurende die 1980s het SA se ekonomie gesukkel soos beleggers die land verlaat het / Die rand het gedevalueer / die uitwerking van AAM se optrede het resultate begin wys / Tussen 1985 en 1990 het meer as 200 VSA maatskappye uit SA onttrek / Universiteit van Kalifornië onttrek beleggings van meer as drie biljoen dollar uit SA
 - **Sanksies:** In die 1980s het die Sullivan-beginsels (wat daarop gesinspeel het dat werkers van VSA maatskappye gelyk moes behandel word) die basis gevorm vir die disinvesteringsveldtog in Suid-Afrika / Studenteprotes in die 1980s gee aanleiding tot die onttrekking van VSA handelsmaatskappye / 1982 het die Verenigde Volke (VN) apartheid veroordeel en 'n beroep gedoen vir totale sanksies teen Suid-Afrika
 - In 1985 het Chase Manhattan Bank bande met SA verbreek / Johannesburgse Effektebeurs (JEB) gesluit vir 4 dae. Die waarde van die Rand het met 35% gedaal vanaf 54 tot 34 sent tot die dollar) / In 1985 het die Europese Unie nuwe beleggings in SA verbied
 - In 1986 het die VSA Kongres 'n wet aanvaar wat alle nuwe beleggings en lenings in SA verbied / Groot maatskappye soos General Electric, Pepsi Cola, General Motors, Mobil en IBM het opgehou om besigheid in SA te doen / VSA het gedreig om die verkoop van wapens aan SA te stop / Die 1986 anti-Apartheidswet van die VSA gee aanleiding dat sommige Europese lande en Japan sanksies teen SA instel / Internasionale banke het vertroue in SA se ekonomie verloor
 - In 1987 het Israel gestem om nie bestaande verdedigings kontrakte met SA te verleng nie / In 1988 het een vyfde van Brittanje en 184 Amerikaanse maatskappye uit SA onttrek as gevolg van druk van aandeelhouders / Barclays Bank het hul aandele verkoop as gevolg van druk van die Britse publiek / Die SA ekonomie het aansienlik afgeneem en het met 'n skrale 1.1% per jaar gegroei
 - **Die rol van internasionale vakbonde:** Die AAM het 'n handelsboikot teen SA ingestel / Ierse Kongres van Handelsunies het die apartheid regime in SA teengestaan
 - Politieke en finansiële krisis het in SA voortgeduur / Westerse moondhede het druk op SA geplaas om apartheid te beëindig / Die apartheidsregime het geen ander keuse om met ernstige onderhandelings met die anti-apartheidsorganisasies te begin nie
 - **Vrylating van Mandela Veldtog** Wembley Stadion / Verenigde Nasies / VN Veiligheids Raad en Algemene Vergadering doen 'n beroep vir die vrylating van Mandela
 - **Die rol van die Frontliniestate** – verskaf basisse vir opleiding van vryheidsvegters; veroordeel Suid-Afrika se apartheidsbeleid by die VN
 - Enige ander relevante antwoord
- [50]**
- Slot: Kandidaat moet hul argument saamvat met 'n relevante slot

VRAAG 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA DIE SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede]

SINOPSIS

Kandidate moet aandui of hulle met die stelling saamstem of nie. Indien hulle met die stelling saamstem moet hulle verduidelik hoe Nelson Rolihlahla Mandela eiehandig verantwoordelik was vir die geboorte van 'n vrye en demokratiese Suid-Afrika. Indien hulle nie met die stelling saamstem nie moet hulle hul argument met bewyse ondersteun.

HOOFASPEKTE

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet 'n standpunt inneem en aandui of Nelson Mandela eiehandig verantwoordelik was dat Suid-Afrika 'n vrye en demokratiese land in 1994 geword het.

UITBREIDING

- De Klerk kom aan bewind in 1989
- De Klerk se toespraak in die parlement op 2 Februarie 1990
- Ontbanning van die politieke en gemeenskapsorganisasies, soos die ANC en SAKP
- Die verwydering van beperkinge op COSATU, AZAPO, ens
- Die vrylating van Nelson Mandela uit die gevangenis op 11 Februarie 1990
- Groote Schuur Minuut, 2 Mei 1990 (ANC en NP ontmoet, ANC-afvaardiging onder leiding van Nelson Mandela, NP-afvaardiging onder leiding van FW de Klerk)
- Apartheidswetgewing tot niet verklaar soos die Aparte Reservering van Geriewe Wet
- Geweld in die Vaal Driehoek
- Pretoria Minuut – 6 Augustus 1990 (ANC stem in om die wapenstryd op te skort)
- Ontmoeting van politieke partye – KODESA 1 (20 Desember 1991)
- Die Verklaring van Voorneme
- Slegs Blanke referendum en sy uitwerking (Maart 1992)
- KODESA 2 (2 Mei 1992) misluk. Partye kon nie saamstem oor 'n nuwe grondwetlike liggaam en tussentydse regering nie
- NP dring aan op minderheid veto terwyl die ANC aandring op 'n tussentydse regering wat nie langer as 18 maande sal dien nie en eenvoudige meerderheidsregering
- Voortslepende geweld op pendelaarstreine aan die Rand
- Boipatong-slagting en die gevolge (17 Junie 1992)
- Nelson Mandela se leiersrol in sy oproep tot aanhoudende massa aksie teen die Nasionale Party
- Bhisho-slagting (Gqozo) en die uitwerking op die onderhandelingsproses (7 September 1992)
- Memorandum van Verstandhouding – Meyer en Ramaphosa
- Veelparty Onderhandelingsforum
- Verregse aanval op Wêreldhandelsentrum en sy gevolge
- Sluipmoord op Chris Hani (10 April 1993)
- Sunset Clause ingestel deur Joe Slovo het die dooie punt in onderhandelings verbreek

- Datum vir die eerste demokratiese verkiesing word vasgestel (27-29 April 1994)
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hul argument saamvat met 'n relevante slot.

Indien kandidate nie saamstem nie, moet hulle hul argumente met relevante bewyse ondersteun.

VRAAG 6: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE: DIE GEBEURE VAN 1989

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede]

SINOPSIS

Kandidate moet verduidelik tot watter mate die val van die Berlynse Muur in 1989 die weg gebaan het vir die Nasionale Party en die African National Congress om met samesprekings te begin. Hulle moet na die relevante gebeure verwys wat die politieke omstandighede in Suid-Afrika tussen 1989 en 1990 verander het

UITBREIDING

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet aandui tot watter mate die val van die Berlynse Muur die weg gebaan het vir beide die Nasionale Party en die African National Congress om samesprekings met mekaar te begin en hoe die samesprekings aanleiding gegee het tot politieke veranderinge in Suid-Afrika.

UITBREIDING

- Die Sowjetunie disintegreer teen die einde van 1989 (Glasnost en Perestroika)
- Die Sowjetunie word nie langer beskou as 'n groot moondheid nie
- Kommunisme was nie langer beskou as 'wêreld bedreiging nie'
- Die val van die Berlynse Muur en sy impak
- Verandering in die wêreldpolitiek en sy impak op Suid-Afrika se apartheid hervormings
- Die apartheidsregime kon nie langer kommunisme gebruik om sy beleid van rasse segregasie te regverdig nie
- Die Nasionale Party se aanspraak dat dit Suid-Afrika teen 'n kommunistiese aanslag beskerm, het onrealisties geword
- Die VSA en sy bondgenote kon nie langer die apartheidsregime ondersteun nie
- Die ineenstorting van die USSR het ook die ANC beïnvloed om sy houding te verander
- Die ANC ondervind ekonomiese en ideologiese uitdagings
- Die ineenstorting van die Sowjetunie het druk op beide die Nasionale Party en die ANC geplaas om te begin met onderhandelings
- Buitelandse ondersteuning vir beide die Nasionale Party en die ANC het vervaag en onderhandelings het na die beste opsie aan beide kante gelyk
- Die Slag van Cuito Cuanavale het die Nasionale Party aangemoedig om met kommuniste oor die onafhanklikheid van Namibië te onderhandel wat dit maklik vir hulle gemaak het om met die ANC te onderhandel
- Die Westerse wêreld het die beweging ondersteun dat Suid-Afrika sy probleem vreedsaam en demokraties oplos
- Dit het duidelik geword dat die Nasionale Party-regering nie wit heerskappy onbepaald kan handhaaf nie
- Invloedryke Nasionale Party-lede het begin besef dat apartheid nie die antwoord was vir die behoeftes van wit kapitalistiese ontwikkeling nie

- Daar was geen twyfel dat die aanhoudende onderdrukking van swart Suid-Afrikaners nie politieke stabiliteit sou handhaaf nie
 - Die regering het begin glo dat hervormings die ontwikkeling van 'n sterk swart middelklas moet insluit wat sal dien as 'n 'verskansing teen rewolusie'
 - Die veiligheidsmagte en noodtoestande het nie township geweld gestop nie
 - Teen die laat 1980s was die Suid-Afrikaanse ekonomie in 'n toestand van depressie
 - PW Botha het 'n beroerte gekry en was opgevolg deur FW de Klerk
 - FW de Klerk het begin aanvaar dat die swart stryd teen apartheid nie 'n sameswering vanuit Moskou was nie
 - Dit het De Klerk in staat gestel om kontak te maak met die bevrydingsorganisasies om 'n blywende oplossing vir Suid-Afrika te kry
 - Op 2 Februarie 1990 het De Klerk die ontbanning van alle anti-Apartheids-organisasies aangekondig wat die weg gebaan het vir samesprekings
 - Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hul argument saamvat met 'n relevante slot

Indien kandidate verduidelik tot 'n mindere mate, moet hulle hul argumente met relevante bewyse ondersteun.

[50]

TOTAAL: 150